

VIEKSIKYLÄT, ASUKKAAT JA TOIMINTA

1. Ylä-Vieksin kylä

Ylä-Vieksin kylä sijaitsee Luoteis-Kuhmossa naapureinaan muut Vieksin kylät sekä Ristijärven Hiisijärvi ja Sotkamon Heinämäki. Vakituksia asukkaita kylällä on noin 140. Kesäasukkaiden määrä lienee samaa suuruusluokkaa. Kylän pinta-ala on noin 250 km². Ylä-Vieksin keskus on luonnostaan Koskenmäen kaupan tienoilla Hyrynsalmentien varressa, noin 37 kilometrin päässä Kuhmon kaupunkikeskustasta. Muita Ylä-Vieksin pienoistaajamia ovat Niemenkylä ja Huuhilonkylä.

Kylän luonto on vaikuttava. Yksistään järviä ja lampia alueella on noin 500 kappaletta. Eläimistöä ykköseksi nousee metsäpeura, joka on Vieksillä kotonaan. Maastamme ei taida löytyä toista kyläryvästä, jossa olisi "Peuranvasa" -niminen järvi, kylä, vaara ja erämaa-alue (=Vuosanka).

Ylä-Vieksillä on matkustettu, asuttu, työskennelty ja varmaan viihdyttykin jo kauan. Aluetta ei ole arkeologisesti tutkittu yhtä pontevasti kuin monia keskeisempinä pidettyjä seutuja Kainuussa. Pikatutkimuksin tai sattumalta löydetyt kivikirveet ynnä muut todistavat asutuksen iästä. Kesällä 2008 löytyi Natura-alueilla suoritettussa arkeologisessa inventoinnissa Koskenmäen läheltä esihistoriallinen asuinpaikka, rautakautinen tai vanhempi.

Kirjoitettu historia alkaa 1560-luvulta, jolloin liminkalaiset kulkivat Vuosangan- ja Kellojärvillä kalassa. Karjalaisvaikutusta ehti olla siinä välissä. Muun muassa Vuosangan Keljonkangasta pidetään erakkomunkin sijana. Saamelaisperäisiä paikannimiä on Ylä-Vieksillä useita: Vieksi = väkevä, Vuosanka = peuranvasa. Veroluetteloihin kylä ilmestyi 1600-luvun alussa. Vanhimmat talot ovat nykyiset Niemelä, Niskala ja Huuhilo. Takaiskuja lukuunottamatta on kehitys siitä edennyt väen lisääntyessä yhtämittaa, kunnes nyt eletävä käänne alas alkoi.

Muun muassa seuraavat yritykset toimivat kylällä:

- Koskenmäen kauppa, päivittäistavaran lisäksi monipuolinen valikoima rakennus- ja maataloustavaraa
- Sliver Oy, polttonestesäiliöiden huoltoa ja korjausta valtakunnallisesti
- Ellan Pirtti, 30 makuupaikkaa, matkailu
- Koskenmäen lomatalot, 8 huoneistoa, matkailumajoitus, huoneistovuokraus
- Ponsse-metsäkonehuolto, Kainuun ja Pohjois-Karjalan pohjoisten kuntien alue
- Heikin Halli, työkonehuolto- ja korjaus
- Huuhilon karjatila
- Heikkilän karjatila

- Kainuun Lohimestarit Oy, Virransalmen Laitos
- AP-Maanmuokkaus Oy
- Eläinlääkäri Sari Sievänen
- Taksi Asko Tampio
- Taksi Markku Pääkkönen
- Profunx Oy, vientiagentuuri
- T:mi Anja M. Immonen, agentuuriliike
- Niemelän mansikkatila

Ylä-Vieksiltä käydään paljon töissä myös kauempana, Kuhmon keskustassa ja Etelä-Suomea myöten. Useassa taloudessa tullaan toimeen eläkkeellä.

Ylä-Vieksillä on ponnistettu eteenpäin myös koulutuksen tietä. "Etelä" ja jopa muu maailma on saanut kylältä kymmenittäin, ellei sadoittain huippukoulutettuja osaajia. Wiexi Vie pyrkii osaltaan saamaan aikaan akanvirran siihen jokeen.

2. Vieksin alue ja yhteistyö alueella

Ylä-Vieksin ulkopuolinen Vieksin alue tuo mukanaan edellä selostetun päälle vireitä kyliä, erilaista yrittäjyyttä, suuret Vuosangan- ja Ontojärvet ja noin 50 kilometriä pitkän ja monihaaraisen Vieksin vesistön kokonaisuudessaan. Alue laajenee kolminkertaiseksi: Vieksi on lähes Ristijärven kunnan kokoinen. Vieksin alue tuo uusia kontakteja muihin kyliin ja naapuripitäjiin ja vaikutteita sieltä. Vieksin yhteydet Ristijärven Hiisijärvelle, Sotkamon Heinämäelle ja Hyrynsalmen Tapaninkylälle ovat olleet perinteisesti vilkkaat neljän pitäjän yhteisellä nurkka-alueella.

Useat Wiexi Vien osahankkeet yltyvät kuntarajoille. Miksi pysähtyä niille, jos ylityksessä on järkeä? Kuntarajojen yli tehtävän yhteistyön ounastellaan tarjoavan Wiexi Vielle epätavanomaisen tilaisuuden kehittää uutta. Heinämäellä, Hiisijärvellä ja Tapaninkylällä vahvistettu Vieksi on laajempi kuin Paltamo. Toisella suunnalla Sininen Polku yhdistää Vieksin ja Nivankylän.

Ylä-Vieksillä toimii kaksi aktiivista karjatilaa. Härmänkylässä ja Ala-Vieksillä on uudet suurmaitotilat. Härmänkylän suhteellista vahvuutta edustavat lisäksi useat kuljetusyrittäjät. Ala-Vieksin Konapin kanala tunnetaan kaukana. Hietaperän ala-aste on Vieksin ainoa koulu.

Kylillä tunnetaan oltavan yhteisessä veneessä, joka vuotaa. Yhteistyö Wiexin alueella on viime vuosina lisääntynyt, osin pakon sanelemana, osin sen arvon ymmärtämisen ansiosta. Pakkoa, mutta samalla myös järkevää omaehtoisuutta, ovat Vieksillä synnyttäneet muun muassa perukoiden tavanomaiset kehityskulut: kaikkien kulmakunnan kyläkauppojen kuolemat Ylä-Vieksin Koskenmäen kauppaa lukuun ottamatta, postien sulkemiset Koskenmäen kaupan asiamiespostia lukuun ottamatta, kyläkoulujen lakkauttamiset, julkisen liikenteen lopettaminen ja ylipäänsä kylien syvät rakennemuutokset. Omaehtoisuuden ilmentymiä ovat muun muassa Vieksin osakaskunnan (kalastuskunnan) toimeliaisuus koko Vieksin valuma-alueen kattavan vesienhoidon suunnitelman ja vesien kunnostuksen suhteen, Koskenmäen kyläkaupan

palvelujen kehittäminen vastaamaan paremmin laajentunutta markkina-aluetta ja ylipäänsä paikallisten palvelujen tarjonta-alueen laajeneminen.

Vieksillä oivalletaan, että yhdistävien tekijöiden korostaminen tulevaisuuden rakentamisessa on oikea tie. Erottavilla ei pitkälle päästä. Osaaminen ja työhalu on saatava seudun hyödyksi sieltä missä sitä on, vaikka naapurikylältä. Vieksillä hyväksytään, että toistakin mieltä saa olla. Pyritään siihen, että sisäisiä haitallisia vastakkainasetteluja ei jäisi, vaan kaikki kokisivat valittavat päämäärät yhteisiksi. Erimielisyydet on ratkaistava asiaperusteisesti. Vieksillä ei pidä jäädä jämähtäneisiin asemiin. Niistä on ravistauduttava siinä määrin irti, että pystytään kuuntelemaan ajatuksen kanssa toisen perusteluja. Vieksillä hyväksytään, että "väärässäkin" saa olla. Kukapa loppujen lopuksi ainakaan etukäteen tietää kuka on? Reviirirajat halutaan murtaa. Kun niitä ei ole koskaan ollut naimakaupoissakaan, ei niitä ole syytä olla muuallakaan.

Yhteistyö hankkeessa on tärkeää siksikin, että mahdollinen "kriittisen massan" raja varmemmin osahankkeissa ylittyisi, kustannus-hyöty -suhde olisi parempi ja erilaisia tilanteita tulisi kattavammin tarkasteluun.

Yhteistyön edistämiseksi on miltei loputtomasti tekemistä. Hanke on siihen oiva lääke.

Liitteessä 4 on esitetty kartta hankkeen alueesta.

3. Hankkeen kehittämishistoria

Suurten ikäluokkien nuoruusvuosien toimeliaisuutta seurasi Ylä-Vieksillä nyt väliaikaiseksi jäämään tarkoitettu hiljentyminen. Kylää on ryhdytty kehittämään erityisen pontevasti viimeisten 3-4 vuoden aikana. Vaikka kehityksen kimmokkeena onkin ollut Vuosangan tilanne, on työ laajentunut vauhtiin päästyään uusille alueille. Yksituumaisuus monissa asioissa on lisääntynyt.

Mainittakoon vain kuihtumaan päässeen Ylä-Vieksin Vesa -urheiluseuran liittämisen vuoden 2010 alkupuolella Yhdistykseen. Siinä yhteydessä myös Vesantalo siirtyi Yhdistyksen omistukseen. Rakennuksen kunnostussuunnitelmat on tehty ja kunnostusavustusta Kotiseutuliitolta syyskuussa 2010 haettu. Vesantalo on toiminut vuosikymmeniä Vieksin kylät, jopa pitäjät yhteen tuoneena urheilu- ja tanssitilaisuuksien näyttämönä, parhaimmillaan joka viikko. Vesantalolla on perinnettä, jonka varaan on hyvä jatkossa uutta pystyttää.

Erilaisiin tarpeisiin on perustettu omia työryhmiään, millä sekä resursseja että vastuuta jaetaan. Mahdollisimman monelle halutaan saada sanansija asioihin. Verkostoitumisen halutaan kehittyvän sitenkin, että työryhmiin ja toimintaan saadaan mukaan tilapäisemmin kylällä asuvia tai muuten alueella vaikuttavia. Wiexi Vie koskee myös heitä. Kokonaan ulkopuolisia voimia on haettava ja käytettävä, kun omat eivät riitä.

4. Osallistuminen alueelliseen yhteistoimintaan

Seuraavassa tuodaan esille muutamia Yhdistyksen viime vuosien aktiviteeteista muiden tahojen kanssa:

Yhdistys on käynyt vilkasta vuoropuhelua Puolustusvoimien kanssa Vuosangasta. Se ja Staresearch yhdessä järjestivät kesäkuussa 2007 Kuhmotalossa Kainuun maakuntakaavoituksesta Vuosankaseminaarin, johon osallistuivat kaavavalmistelun tärkeimmät viranomaisosapuolet ja runsaslukuinen joukko asukkaita ja muita asiasta kiinnostuneita. Ympäristöministeri Paula Lehtomäki avasi tilaisuuden. Sitä ennen oli Yhdistys tavannut puolustusministeri Seppo Kääriäisen. Yhdistys on osallistunut syksystä 2007 lähtien Puolustusvoimien puolivuositain koolle kutsumiin Vuosanka-yhteistyöryhmän kokouksiin. Yhdistyksen puheenjohtajisto on käynyt aika ajoin neuvotteluja Kainuun Prikaatin johdon kanssa.

Useita neuvotteluita on käyty ympäristöministeriön, ELY-keskuksen ja kuntayhtymän kanssa. Yhdistys on ollut kuultavana Metsähallituksen luonnonvaraneuvottelukunnassa. Yhdistyksen vieraina on käynyt maakunnallisia päättäjiä. Kylän asioita ajetaan Metsähallituksen neuvottelukunnan kautta. Puheenjohtaja osallistuu maaseudun neuvottelukunnan toimintaan.

Yhdistys on neuvotellut Metsähallituksen luontopalveluiden ja Kuhmon kaupungin kanssa Sinisen polun tulevaisuudesta, minkä seurauksena Metsähallitus pyörsi päätöksensä poistaa polusta sen Ylä-Vieksin puoleisen osuuden.

Yhdistys on järjestänyt Kuhmon kaupungin ja alan konsulttiyrityksen kanssa kyläläisille tiedotustilaisuuden jätevesiasetuksessa asetetuista vaatimuksista, missä yhteydessä on tutustuttu hyvin toimivaan omakotitalon puhdistuslaitokseen.

Vaikka Wiexi Vie on vasta suunnittelu- ja hakuvaiheessa, on se jo kohentanut uskoa tulevaisuuteen Ylä-Vieksillä. Ainakin varoen uskaltaa moni olla entistä toiveikkaampi. Odotukset ovat korkealla. Mikäli hanke ei riittävässä laajuudessa toteutu eivätkä tulokset olisi ihmisten elämässä tuntuvia, saattaisi tuloksena olla päätyminen lähtötilannetta alemmaksi.